

Rolnummer 6080
Arrest nr. 38/2016 van 10 maart 2016

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 2262*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van Koophandel te Gent, afdeling Dendermonde.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters E. De Groot en J. Spreutels, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van rechter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 23 oktober 2014 in zake de nv « Herman Verboven » en anderen tegen de nv « Honda Motor Europe Logistics », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 4 november 2014, heeft de Rechtbank van Koophandel te Gent, afdeling Dendermonde, de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 2262bis, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, geïnterpreteerd in die zin dat de rechtsvordering in schadevergoeding voortvloeiend uit een schending van de artikelen 101 en 102 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en de artikelen 1 en 2 van Boek IV van het Wetboek Economisch Recht, kan verjaren vooraleer er een in kracht van gewijsde gegane uitspraak is over het bestaan van een mededingingsinbreuk, het gelijkheidsbeginsel, zoals opgenomen in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, voor zover de rechtsvordering van benadeelden van een mededingingsinbreuk verjaart binnen de vijf jaar na kennisname van de identiteit van de aansprakelijke persoon en van de schade, terwijl de burgerlijke rechtsvordering van benadeelden van een misdrijf niet kan verjaren zolang de strafvordering niet verjaard is, zoals bepaald in artikel 26, eerste lid, van de Voorafgaande Titel bij het Wetboek van Strafvordering ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- de nv « Herman Verboven », de bvba « Occasiemarkt », de nv « ERX », de bvba « Fraussen », de nv « Delta Motorcycle » en de nv « Motorshop Desmet R. », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. B. Goossens, advocaat bij de balie te Antwerpen;
- de nv « Honda Motor Europe Logistics », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. L'Ecluse, Mr. T. D'hulst en Mr. G. Verkooren, advocaten bij de balie te Brussel;
- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. A. Wirtgen, advocaat bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 25 november 2015 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers E. De Groot en J.-P. Moerman te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 16 december 2015 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 16 december 2015 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De eisende partijen in het bodemgeschil, de nv « Herman Verboven » en anderen, waren in het begin van de jaren negentig verplicht om de in het buitenland aangekochte motorfietsen bij de rechtsvoorgangers van de nv « Honda Motor Europe Logistics » (officiële invoerder van het betrokken motorfietsenmerk), de verwerende partij in het bodemgeschil, gelijkvormig te laten verklaren.

Op 7 november 1995 dienden de nv « Herman Verboven » en anderen klacht in bij de Raad voor de Mededinging. Op 21 januari 1999 oordeelde de Raad voor de Mededinging dat de rechtsvoorgangers van de nv « Honda Motor Europe Logistics » misbruik van hun machtspositie hadden gemaakt. De Raad voor de Mededinging beval de staking van de praktijken en legde aan de verwerende partij in het bodemgeschil een geldboete van 743 680,57 euro op. Begin april 1999 stelden beide partijen hoger beroep in tegen de beslissing van de Raad voor de Mededinging. Op 2 februari 2009 bevestigde het Hof van Beroep te Brussel de beslissing van de Raad voor de Mededinging en heropende de debatten louter met betrekking tot de omvang van de geldboete. Op 4 mei 2009 stelde de verwerende partij in het bodemgeschil een voorziening in cassatie in bij het Hof van Cassatie. Op 3 juni 2011 verwierp het Hof van Cassatie het cassatieberoep.

Op 28 december 2006 dagvaardden de nv « Herman Verboven » en anderen de nv « Honda Motor Europe Logistics » om een vergoeding te verkrijgen van hun schade ten gevolge van het gepleegde misbruik van machtspositie. In het bodemgeschil werpt de nv « Honda Motor Europe Logistics » op dat de ingestelde rechtsvorderingen tot vergoeding van de schade zijn verjaard. Volgens de nv « Herman Verboven » en anderen zijn de vorderingen niet verjaard, gelet op het « strafrechtelijke » karakter van de inbreukprocedure inzake mededinging en de opgelegde geldboete. Naar analogie zouden zij het voordeel van artikel 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering moeten genieten omdat zij anders als benadeelde van een mededingingsinbreuk worden gediscrimineerd ten opzichte van een slachtoffer van een misdrijf.

Daarom stelt het verwijzende rechtscollège de voormelde prejudiciële vraag.

III. In rechte

- A -

Standpunt van de nv « Herman Verboven » en anderen

A.1. De nv « Herman Verboven » en anderen onderschrijven de zienswijze van het verwijzende rechtscollège over het strafrechtelijke karakter en stellen dat in een waarborg moet worden voorzien die gelijkwaardig is aan die van artikel 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering. Zij stellen dat de redenering om tegenstrijdige beslissingen tegen te gaan ook betrekking heeft op de verhouding tussen het mededingingsrecht en de burgerlijke vordering tot schadevergoeding daar het vaststaan van het bestaan van de inbreuk van groot belang is voor de burgerlijke vordering zodat de vordering niet kan verjaren vooraleer er een beslissing met kracht van gewijsde is van de mededingingsrechter. Zij stellen dat een gelijke behandeling ook tegemoetkomt aan de vereisten van het Unierecht inzake doeltreffendheid en gelijkwaardigheid.

A.2.1. Zij onderschrijven dat de te vergelijken categorieën de volgende zijn : enerzijds, het slachtoffer van een misdrijf, wiens burgerlijke vordering tot schadevergoeding op grond van artikel 2262bis, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek na vijf jaar verjaart behoudens wanneer de strafvordering nog kan worden uitgeoefend, wat aldus leidt tot een verlenging van de termijn, en anderzijds, de benadeelde van een mededingingsrechtelijke inbreuk, wiens burgerlijke vordering tot schadevergoeding op grond van artikel 2262bis, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, na vijf jaar verjaart, ongeacht de stand van de mededingingsvordering.

A.2.2. Zij wijzen op de vergelijkbaarheid van de categorieën op grond van volgende elementen. Zij merken op dat het mededingingsrecht van openbare orde is. Zij stellen dat het mededingingsonderzoek inquisitoriaal van aard is, met een beperkte rol voor de benadeelde en verregaande onderzoeksbevoegdheden voor de bevoegde instantie. Zij merken op dat die bevoegdheden cruciaal zijn voor de keuze van de benadeelde bij het al dan niet instellen van de burgerlijke vordering. Zij stellen dat zowel de strafvordering als de mededingingsvordering

gericht zijn op het opleggen van sancties. Zij wijzen ook op het karakter *erga omnes* van de uitspraken en de nauwe band tussen de burgerlijke vordering en het oordeel over het al dan niet bestaan van de inbreuk.

A.2.3. Wat de beweerdte verschillen betreft, wijzen zij deze radicaal af. Zij stellen dat wat misdrijven betreft, het slachtoffer vrij het forum voor de burgerlijke vordering kan kiezen, ongeacht of de inbreuk wordt vervolgd. De burgerlijke rechter dient evenwel zijn uitspraak uit te stellen tot er een definitieve uitspraak is over de strafrechtelijke inbreuk indien het misdrijf waaruit de schade voortvloeit ook strafrechtelijk wordt vervolgd. Zij merken op dat zo tegenstrijdige uitspraken worden vermeden. Zij stellen dat de uitspraak van de strafrechter als bindend voor andere rechters wordt beschouwd. Zij stellen dat voor mededingingszaken in een soortgelijke regeling is voorzien in artikel 16, lid 1, van de verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag, doordat de nationale rechter zich afwachtend moet opstellen indien de Europese Commissie bezig is met een procedure of voornemens in die zin heeft. Zij werpen ook op dat de Raad voor de Mededinging een administratief rechtscollege was, waarvan de beslissingen aldus gezag van gewijsde hebben waaraan tevens de burgerlijke rechter gebonden is. Zij stellen dat de positie van de benadeelde en die van het slachtoffer niet dermate verschillend zijn. Zij betogen dat een benadeelde eveneens beroep kan instellen tegen seponering in mededingingszaken en tevens de burgerlijke vordering in mededingingszaken door de burgerlijke rechter kan laten beoordelen. Zij doen ook gelden dat de procedurele rechten van een benadeelde en die van een slachtoffer niet wezenlijk verschillend zijn. Zij stellen ten slotte dat de discussie over het arsenaal van mogelijke sancties en de formulering van de norm en het foutbegrip uit artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek niet relevant zijn.

A.2.4. Zij beweren dat het verschil in behandeling niet steunt op een objectief criterium van onderscheid. Zij stellen dat de geldboete in het mededingingsrecht weliswaar geen strafsancie in de zin van de strafwet is, maar wel op grond van de criteria uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een strafrechtelijk karakter heeft zodat het onderscheid niet objectief is. Zij merken op dat het autonome karakter van die beoordeling er niet toe mag leiden de strafrechtelijke waarborgen te omzeilen door ernstige sancties internrechtelijk als administratieve sancties te kwalificeren.

Standpunten van de nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad

A.3.1. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad stellen dat er geen sprake is van soortgelijke situaties en wijzen op substantiële verschillen.

A.3.2. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad voeren aan dat het mededingingsrecht niet strafrechtelijk van aard is. Zij wijzen op de expliciete en bewuste keuze van de wetgever om de mededinging administratiefrechtelijk te handhaven en op de vrije keuze die de wetgever daarbij geniet. De verwerende partij in het bodemgeschil werpt op dat de wetgever nergens de assimilatie met strafsancies in de zin van de strafwet heeft aanvaard, maar deze integendeel radicaal heeft verworpen. De nv « Honda Motor Europe Logistics » wijst ook op de rechtspraak van het Hof van Cassatie waarin uitdrukkelijk werd bevestigd dat de vervolging in mededingingszaken van burgerrechtelijke aard is. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen ook op het feit dat de autonome kwalificatie in het licht van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens de internrechtelijke kwalificatie niet wijzigt. De Ministerraad voert aan dat de concrete omstandigheden zoals de hoogte van de boete en de onderliggende feiten bovendien het strafrechtelijke karakter moeten rechtvaardigen zodat een algemene gelijkstelling niet opgaat. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen erop dat de waarborgen uit artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens geen impact hebben op de positie van de benadeelde en enkel procedurele waarborgen genereren voor de « pleger » van de mededingingsinbreuk. De Ministerraad merkt nog specifiek op dat het enkel de toepassing van de procedurele waarborgen betreft, zodat niet elk voorschrift uit het strafrecht toepassing krijgt en dus ook niet de verjaringsregeling van de burgerlijke vordering uit een misdrijf. De nv « Honda Motor Europe Logistics » werpt op dat de situatie niet soortgelijk kan zijn daar vóór de wet van 4 mei 1999 tot invoering van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van rechtspersonen geen strafrechtelijke verantwoordelijkheid van rechtspersonen bestond.

A.3.3. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen op substantiële verschillen tussen de handhaving van de mededinging en de strafvervolging. De nv « Honda Motor Europe Logistics » werpt op dat de benadeelde geen forum kan kiezen daar de vordering inzake schadevergoeding enkel bij de burgerlijke rechter kan worden ingesteld. De Ministerraad merkt nog op dat de uitspraak over de strafvordering

noodzakelijk is voor de uitspraak over de burgerlijke vordering uit een misdrijf. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen op het ontbreken van het adagium « le criminel tient le civil en état » in mededingingszaken zodat de burgerlijke rechter niet moet wachten op de uitspraak van de mededingingsautoriteit. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen op de verschillende positie van, enerzijds, het slachtoffer van een misdrijf en, anderzijds, de benadeelde van een inbreuk op de mededingingsregels. Zij stellen dat het slachtoffer van een misdrijf zelf een procedure kan inleiden door de rechtstreekse dagvaarding of de burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter, zelfs na seponering. Zij stellen dat een benadeelde enkel kan inleiden, en zich niet kan verzetten tegen een seponering. Zij wijzen ook op de sterke positie van het slachtoffer in de procedure doordat deze toegang heeft tot het dossier en onderzoeksmaatregelen kan vragen terwijl de benadeelde van een mededingingsinbreuk die positie niet heeft. De Ministerraad stelt dat het slachtoffer het forum voor het inleiden van de burgerlijke vordering kan kiezen terwijl de benadeelde van een mededingingsinbreuk zich steeds tot de burgerlijke rechter moet wenden. De verwerende partij in het bodemgeschil wijst op de verschillende verjaringsregels. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen erop dat het vaststellen van een mededingingsinbreuk niet automatisch leidt tot een fout in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Zij stellen ook dat een misdrijf preciezer is geformuleerd dan de inbreuken op de mededinging. De Ministerraad voegt daaraan toe dat een misdrijf strikt moet worden geïnterpreteerd, terwijl de zeer algemeen geformuleerde mededingingsregels zeer ruim mogen worden geïnterpreteerd zodat ze geen strafrechtelijk karakter kunnen hebben. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen ten slotte op het administratieve karakter van de mededingingsrechtelijke sanctie, die beperkt blijft tot een geldboete, terwijl de strafrechter over een heel arsenaal aan strafsancities beschikt.

A.4. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen er in ondergeschikte orde op dat het onderscheid steunt op een objectief criterium, namelijk de kwalificatie van de feiten als een misdrijf.

A.5. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad stellen in nog meer ondergeschikte orde dat het onderscheid redelijk verantwoord is. Zij wijzen op het belang van rechtszekerheid om de verjaringstermijn te rechtvaardigen. De verwerende partij in het bodemgeschil merkt bovendien op dat het vaststellen van een ongrondwettigheid ter zake leidt tot nieuwe ongelijkheden. De nv « Honda Motor Europe Logistics » en de Ministerraad wijzen ook op de expliciete keuze van de wetgever voor een administratieve handhaving, met alle gevolgen die daarmee gepaard gaan als rechtvaardiging voor het onderscheid. De verwerende partij in het bodemgeschil wijst in het bijzonder op het ontbreken van een wettelijke koppeling met de burgerlijke vordering zoals in artikel 4 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering. Zij wijst ook nog op het ontbreken van eenheid in het foutbegrip om het onderscheid te verantwoorden. Zij benadrukt bovendien de onredelijk lange verjaringstermijnen bij een verlenging tijdens de duur van de mededingingsprocedure. De Ministerraad voert aan dat bijkomende bescherming van het slachtoffer van een misdrijf het onderscheid kan verantwoorden. Hij stelt eveneens dat het niet onredelijk is om herstellervorderingen die niet voortvloeien uit misdrijven te onderwerpen aan de burgerlijke verjaringsregels. Hij wijst daarbij op de mechanismen inzake de schorsing en stuiting van de burgerrechtelijke verjaring. De Ministerraad werpt nog op dat het starten van de verjaringstermijn voor de vordering tot vergoeding van schade vanaf het moment dat men kennis heeft van de schade en de identiteit van de dader, in overeenstemming is met de beginselen inzake effectiviteit en gelijkwaardigheid uit het Unierecht. Hij wijst er ten slotte nog op dat de richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie niet relevant is daar de omzettingstermijn nog niet is verstreken. Hij wijst er bovendien op dat een richtlijnconforme interpretatie van de in het geding zijnde bepaling strijdig zou zijn met de expliciete wil van de Uniewetgever om een retroactieve toepassing op vorderingen ingeleid voor 26 december 2014 uit te sluiten.

A.6. De verwerende partij in het bodemgeschil voert in uiterst ondergeschikte orde aan dat de theoretische toepassing van de strafrechtelijke verjaringsregels niet leidt tot een ontvankelijke burgerrechtelijke vordering.

A.7. De verwerende partij in het bodemgeschil vraagt de gevolgen van een eventueel vast te stellen ongrondwettigheid te handhaven om zo de rechtszekerheid en het gewettigd vertrouwen te verzekeren.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 2262*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, dat bepaalt :

« In afwijking van het eerste lid verjaren alle rechtsvorderingen tot vergoeding van schade op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid door verloop van vijf jaar vanaf de dag volgend op die waarop de benadeelde kennis heeft gekregen van de schade of van de verzwaring ervan en van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon ».

B.2. Het Hof wordt ondervraagd over de bestaanbaarheid van voormeld artikel 2262*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een verschil in behandeling met betrekking tot de stuiting van de verjaringstermijn zou doen ontstaan tussen, enerzijds, de benadeelden van een mededingingsinbreuk en, anderzijds, de slachtoffers van een misdrijf.

De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen of het bestaanbaar is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie wanneer de burgerlijke rechtsvordering tot vergoeding van de schade die uit een mededingingsinbreuk voortvloeit, kan verjaren vooraleer een in kracht van gewijsde gegane uitspraak het bestaan van een mededingingsinbreuk vaststelt, terwijl artikel 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering tot gevolg heeft dat voor feiten die als een misdrijf kunnen worden gekwalificeerd, de verjaringstermijn uit artikel 2262*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek niet tegen het slachtoffer loopt zolang de strafvordering niet is verjaard.

B.3. Inzake de verjaring beschikt de wetgever over een ruime beoordelingsbevoegdheid. Het verschil in behandeling moet berusten op een redelijke verantwoording en mag niet leiden tot onevenredige beperkingen van de rechten van de personen die onderhevig zijn aan de kortere verjaringstermijn. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met de context en met de aard van de ter zake geldende beginselen.

B.4. Het Hof dient na te gaan of het ononderbroken doorlopen van de verjaringstermijn om rechtsvorderingen tot vergoeding van schade uit mededingingsinbreuken bij de burgerlijke rechter in te stellen indien een ingestelde procedure bij de mededingingsautoriteit nog niet is

beëindigd met een in kracht van gewijsde gegane uitspraak, de rechten van de benadeelde niet op onevenredige wijze beperkt.

B.5. Het recht op toegang tot de rechter verzet zich niet tegen ontvankelijkheidsvoorwaarden zoals verjaringstermijnen, voor zover dergelijke beperkingen de essentie van dat recht niet aantasten en voor zover zij in een evenredige verhouding staan met een legitieme doelstelling. Het recht op toegang tot de rechter wordt geschonden indien een beperking niet langer de rechtszekerheid en de goede rechtsbedeling dient, maar veeleer een barrière vormt die de rechtsonderhorige verhindert zijn rechten door de bevoegde rechter te laten beoordelen (EHRM, 27 juli 2007, *Efstathiou e.a.* t. Griekenland, § 24; 24 februari 2009, *L'Erablière ASBL* t. België, § 35). De aard van een verjaringstermijn of de manier waarop hij wordt toegepast, zijn in strijd met het recht op toegang tot de rechter indien zij de rechtsonderhorige verhinderen een rechtsmiddel aan te wenden dat in beginsel beschikbaar is (EHRM, 12 januari 2006, *Mizzi* t. Malta, § 89; 7 juli 2009, *Stagno* t. België), indien de haalbaarheid ervan afhankelijk is van omstandigheden buiten de wil van de verzoeker (EHRM, 22 juli 2010, *Melis* t. Griekenland, § 28) of indien zij als gevolg hebben dat elke vordering bij voorbaat tot mislukken is gedoemd (EHRM, 11 maart 2014, *Howald Moor e.a.* t. Zwitserland).

B.6. Aangezien de verjaring van vorderingen tot schadevergoeding uit inbreuken op de artikelen 101 en 102 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ten tijde van de procedures in het geschil voor de verwijzende rechter niet het voorwerp van regelgeving van de Europese Unie uitmaakte, staat het aan elke lidstaat procedureregels voor dergelijke beroepen te bepalen, mits de betrokken regelingen niet ongunstiger zijn dan de bepalingen die ter zake gelden voor schadevorderingen wegens schending van de nationale mededingingsregels en die nationale bepalingen de uitoefening van het recht om vergoeding te vorderen van schade uit een mededingingsinbreuk, in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maken (HvJ, 13 juli 2006, *Manfredi*, C-295/04 tot 298/04, punt 72).

B.7. In mededingingszaken bestaan er twee parallelle procedures. Enerzijds, is er de administratiefrechtelijke handhaving van de mededingingsregels, gericht op de bestraffing van inbreuken met het oog op het algemeen belang, en, anderzijds, is er de handhaving van de mededingingsregels volgens de regels van het burgerlijk recht, gericht op de vergoeding van schade uit inbreuken op de mededingingsregels.

De administratiefrechtelijke handhaving van de mededingingsregels werd door de opeenvolgende wetten tot bescherming van de economische mededinging (respectievelijk de wet van 5 augustus 1991 tot bescherming van de economische mededinging, de wet tot bescherming van de economische mededinging zoals gecoördineerd op 1 juli 1999 en de wet tot bescherming van de economische mededinging zoals gecoördineerd op 15 september 2006, hierna respectievelijk WBEM 1991, WBEM 1999 en WBEM 2006) toegewezen aan de Raad voor de Mededinging, die een administratief rechtscollege is (artikel 16 van de WBEM 1991; artikel 16 van de WBEM 1999; artikel 11 van de WBEM 2006). De burgerrechtelijke handhaving met het oog op het verkrijgen van een vergoeding voor de schade die het gevolg is van een mededingingsinbreuk op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, behoort tot de algemene bevoegdheid van de hoven en rechtbanken.

B.8. Het bestaan van een mededingingsinbreuk kan zowel door de burgerlijke rechter als door de mededingingsrechter worden vastgesteld.

B.9. Het bestaan van die mededingingsinbreuk is wezenlijk voor het vaststellen van een fout bedoeld in artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Uit artikel 870 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek volgt dat de benadeelde het bestaan van een ongeoorloofde mededingingspraktijk moet bewijzen. Niettemin wordt dat ongeoorloofde karakter meestal bepaald door een complexe feitelijke en economische analyse, aan de hand van bewijsmateriaal dat vaak niet publiek toegankelijk is. De bewijslast voor de benadeelde in de burgerlijke procedure is daardoor zeer zwaar.

In de administratiefrechtelijke handhavingprocedure rust de bewijslast met betrekking tot het bestaan van een mededingingsinbreuk op een publieke instantie (artikel 14 van de WBEM 1991; artikel 14, § 1, van de WBEM 1999; artikel 34 van de WBEM 2006) die daartoe over verregaande onderzoeksbevoegdheden beschikt zoals de mogelijkheid van huiszoeking (artikel 23, §§ 2 tot 5, van de WBEM 1991; artikel 23, §§ 2 tot 5, van de WBEM 1999; artikel 44, §§ 2 tot 5, van de WBEM 2006).

B.10. Teneinde de eenheid te bewaken in de toepassing van het mededingingsrecht, heeft de wetgever in de artikelen 42 van de WBEM 1991 en 42bis van de WBEM 1999 bepaald dat de rechter bij wie een geschil aanhangig is gemaakt waarvan de oplossing afhankelijk is van

het al dan niet bestaan van een ongeoorloofde mededingingspraktijk, bijvoorbeeld in het kader van een vordering tot vergoeding van de schade, de behandeling van het geschil kan uitstellen en een prejudiciële vraag kan stellen aan het Hof van Beroep te Brussel, dat tevens in hoger beroep oordeelt over de administratiefrechtelijke handhaving van de mededinging en dus ook over het al dan niet geoorloofde karakter van de mededingingspraktijk. Sedert artikel 73, § 1, van de WBEM 2006 kon de prejudiciële vraag enkel betrekking hebben op de interpretatie van de bepalingen van de WBEM 2006 en diende ze aan het Hof van Cassatie te worden gesteld.

In de WBEM 1991 was die procedure echter geen verplichting voor het rechtscollege dat werd geconfronteerd met een vraag over het al dan niet geoorloofde karakter, wat risico's op tegenstrijdige uitspraken met zich meebracht. Krachtens de WBEM 1999 was er in beginsel een verplichting tot het stellen van prejudiciële vragen, maar beschikte het Hof van Beroep te Brussel niet over de mogelijkheid om een onderzoek naar de praktijken door de gespecialiseerde diensten van de mededingingsautoriteit te vragen (*Parl. St.*, Senaat, 1998-1999, nr. 1-614/8, p. 300). Krachtens de WBEM 2006 was een prejudiciële vraag beperkt tot interpretatievragen.

B.11. Het instellen van de administratiefrechtelijke handhavingsprocedure verhindert niet dat de verjaring tegen de benadeelde van een mededingingsinbreuk loopt, noch dat de burgerlijke rechter de behandeling van een vordering tot vergoeding van de schade uit een inbreuk op de mededingingsregels voortzet zonder de definitieve uitspraak van de bevoegde rechter voor de administratiefrechtelijke handhavingsprocedure te moeten afwachten.

B.12. Doordat de verjaringstermijn voor het instellen van een vordering tot vergoeding van de schade uit een mededingingsinbreuk onverminderd loopt indien die inbreuk het voorwerp uitmaakt van een administratiefrechtelijke handhavingsprocedure, wordt de benadeelde gedwongen reeds op voorlopige titel een burgerlijke procedure op te starten, hoewel er nog geen duidelijkheid bestaat over het al dan niet geoorloofde karakter van de mededingingspraktijk. De benadeelde kan dus het definitieve oordeel over het bestaan van de inbreuk in de administratiefrechtelijke handhavingsprocedure niet afwachten en als bewijs van de fout gebruiken, hetgeen de vaststelling van zijn recht op vergoeding van schade door de burgerlijke rechter ernstig bemoeilijkt.

Volgens de richtlijn 2014/104/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 betreffende bepaalde regels voor schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op de bepalingen van het mededingingsrecht van de lidstaten en van de Europese Unie is de Uniewetgever overigens ook van oordeel dat de benadeelde van een inbreuk op de mededingingsregels niet mag worden belemmerd in zijn recht op vergoeding doordat de verjaringstermijn voor het instellen van vorderingen tot vergoeding van de schade uit die inbreuk kan verstrijken voordat de administratiefrechtelijke handhaving van de mededingingsregels is beëindigd met een definitieve uitspraak.

B.13. Bovendien loopt de benadeelde die op bewarende titel een burgerlijke procedure opstart, het risico te worden veroordeeld tot het betalen van procesvergoedingen, zoals de rechtsplegingsvergoeding.

B.14. Uit hetgeen is vermeld in B.9 tot B.13 vloeit voort dat artikel 2262*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, door de benadeelde van een mededingingsinbreuk te verplichten om binnen de verjaringstermijn waarin die bepaling voorziet een rechtsvordering bij de burgerlijke rechter in te stellen voor de vergoeding van schade uit een mededingingsinbreuk, terwijl de administratiefrechtelijke handhavingsprocedure nog niet definitief is beëindigd, op onevenredige wijze inbreuk maakt op de rechten van de benadeelde.

B.15. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 2262*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre de burgerlijke rechtsvordering tot vergoeding van de schade die uit een mededingingsinbreuk voortvloeit, kan verjaren vooraleer een in kracht van gewijsde gegane uitspraak het bestaan van een mededingingsinbreuk vaststelt.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 10 maart 2016.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen